

Η Μ Ε Ρ Ι Δ Α

Στη μνήμη του Μιχάλη Ανδριανάκη,
αρχαιολόγου - εμπνευστή του εγχειρήματος

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

11 Ιουνίου
2025

17.00

Ενετικό
ελαιουργείο
Ιεράς Μονής
Αγίου Γεωργίου
στο Καρύδι

ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ
ΣΤΟΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΑ ΧΑΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ

Ημερίδα στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος
«Διερεύνηση δυνατοτήτων συγκρότησης πολιτιστικής
διαδρομής στον Δήμο Αποκορώνου Χανίων μέσω
της προστασίας, ανάδειξης αποκατάστασης και
επανάχρησης σημαντικών μνημείων του» ΥΠ.Π.Ο.,
Περιφέρεια Κρήτης, Δήμος Αποκόρωνα, Εργαστήριο
Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής Πόλης & Πολιτισμού,
Πολυτεχνείο Κρήτης.

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Καλωσόρισμα από τον Ηγούμενο της Ι.Μονής
Αγίου Γεωργίου στο Καρύδι, Πατέρα Ιερεμία

17.00 Χαιρετισμοί

Υπουργός Πολιτισμού κα Λίνα Μενδώνη
Περιφερειάρχης Κρήτης κ. Σταύρος
Αρναουτάκης

Αντιπεριφερειάρχης Χανίων κ. Νίκος Καλογεράς
Δήμαρχος Αποκορώνου κ. Χαράλαμπος
Κουκιανάκης

Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων
κα Ελένη Παπαδοπούλου

ΜΕΡΟΣ Α'

17.20 Εισαγωγή και συντονισμός: Αμαλία

Κωτσάκη, Καθηγήτρια Πολυτεχνείου Κρήτης,
Διευθύντρια Εργαστηρίου Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής,
Πόλης και Πολιτισμού, επιστημονική υπεύθυνη
ερευνητικού προγράμματος

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ και η αναζήτηση διαλόγου

17.30 Silvia Aulet, Διευθύντρια της έδρας της
UNESCO «Πολιτιστικές Πολιτικές και Συνεργασία»,
Πανεπιστήμιο της Girona, Ισπανία - Συντονίστρια του
προγράμματος Grau en Turisme

«Cultural routes and religious heritage: walking Europe»

17.45 Πέτρος Κοσμάς, επίκουρος καθηγητής,
Σχολή Διοίκησης Τουρισμού, Φιλοξενίας και
Επιχειρηματικότητας του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου
Κύπρου και ερευνητής στο Κέντρο Κοινωνικής Έρευνας
και Περιφερειακής Ανάπτυξης «ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ του ιδίου
πανεπιστημίου.

«Περιπλανήσεις στον Ακάμα των ανθρώπων
στη Κύπρο: Σμιλεύοντας στο ανάγλυφο της
ανθρώπινης παρουσίας»

18.00 Δημήτρης Μιχελογιάννης,
Δικηγόρος, Ειδικός Σύμβουλος Περιφέρειας Κρήτης
«Το δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών Chania
Trails στον Αποκόρωνα: μία προσπάθεια για
βιώσιμη τοπική ανάπτυξη»

18.15 Αμαλία Κωτσάκη, καθηγήτρια Πολυτεχνείου
Κρήτης

«Πολιτιστική διαδρομή στον Αποκόρωνα.
Σύγχρονες θεάσεις και αναγνώσεις.
Τα μνημεία, η ιστοσελίδα, ο χάρτης»

18.30 Μαρία Ανδριανάκη, ΜΑ αρχαιολόγος,
μέλος ερευνητικής ομάδας

«Θεματικές πολιτιστικές διαδρομές στον
Αποκόρωνα και συγκρότηση ιστοσελίδας»

18.45 Παρέμβαση Pietrangelo Pettenò,
Πρόεδρος του Κέντρου Μελετών MedFort - Ιταλία,
Marco Polo Project

«Venetian Buildings in Rural Areas: a
contribution to the development of Cultural
Routes in the rural areas of Apokoronas at
the European level»

19.00 Συζήτηση

Διάλειμμα

ΜΕΡΟΣ Β'

19.30 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ σε μνημεία

της πολιτιστικής διαδρομής του Αποκορώνου

- Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου στο Καρύδι
- Ιερά Μονή Παναγίας στο Καρύδι
- Διαμορφώσεις περιβάλλοντος χώρου και
στέγαστρα σε μνημεία της πολιτιστικής
διαδρομής

Αμαλία Κωτσάκη, επιστ. υπεύθυνη και τα μέλη της
ερευνητικής ομάδας, μέλη ΔΕΠ Πολυτεχνείου Κρήτης
και Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων:

Αλέξανδρος Βαζάκας, Νόννη Μαραβελάκη,
Κώστας Προβιδάκης, Δημήτρης Ρότσιος,
Μαρία Σταυρουλάκη, μέλη ΔΕΠ και
Χρύσα Μπούρμπου, αρχαιολόγος ΕΦΑΧΑ.

20.00-20.30 Συζήτηση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού
Εφορεία Αρχαιοτήτων Χανίων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

Δήμος Αποκορώνου
Municipality of Apokoronas

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

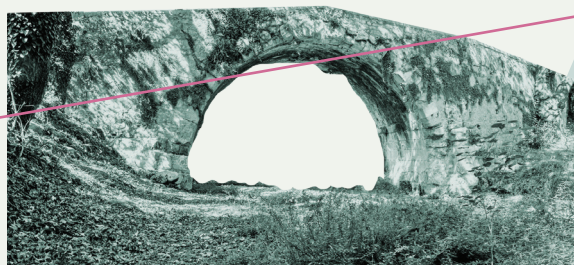
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΠΟΛΗΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Silvia Aulet, Διευθύντρια της έδρας της UNESCO «Πολιτιστικές Πολιτικές και Συνεργασία», Πανεπιστήμιο της Girona, Ισπανία - Συντονίστρια του προγράμματος Grau en Turisme

«Cultural routes and religious heritage: walking Europe»

Religious pilgrimage routes such as the Camino de Santiago, the Via Francigena or Saint Olaf Way are some of the most emblematic examples of the Council of Europe's Cultural Routes programme. In fact, the Camino de Santiago was declared the first cultural route in 1987. At the same time, the French Way was declared a World Heritage Site in 1993, with an extension in 2015 incorporating four more routes. This fact demonstrates the importance of pilgrimage routes, which represent a living network of paths that connect sacred places throughout Europe. In this way, the pilgrimage routes can be considered a unique example of cultural landscapes, which integrate nature and culture, natural and cultural heritage, tangible and intangible heritage (churches, monasteries, rituals, hospitality practices).

This presentation explores the value of religious routes as a form of cultural travel that promotes a deeper and more reflective experience of place. Far beyond their spiritual origins, these paths today serve a variety of purposes: they are spaces for sustainable tourism, health and well-being, intercultural dialogue and community development. Cultural routes based on pilgrimage routes propose a way of travelling that aligns with values such as spirituality, environmental awareness and a sense of community. Pilgrimage routes understood as cultural landscapes foster the interaction between heritage, territory and human experience and have played a fundamental role in shaping European identity and promoting common values. Therefore, they are an example of the values that a European cultural itinerary should highlight today.

Πέτρος Κοσμάς, Επίκουρος καθηγητής, Σχολή Διοίκησης Τουρισμού, Φιλοξενίας και Επιχειρηματικότητας του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και ερευνητής στο Κέντρο Κοινωνικής Έρευνας και Περιφερειακής Ανάπτυξης «ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ» του ιδίου πανεπιστημίου.

«Περιπλανήσεις στον Ακάμα των ανθρώπων στη Κύπρο: Σμιλεύοντας στο ανάγλυφο της ανθρώπινης παρουσίας»

Η εισήγηση προσεγγίζει μια πολιτιστική διαδρομή που σχεδιάστηκε στην περιοχή του Ακάμα στη Κύπρο, ως πρότυπο ερμηνείας και ανάδειξης της σχέσης του φυσικού τοπίου με την ανθρώπινη παρουσία και δημιουργία. Μέσα από μια αφήγηση που ξεκινά από τους αρχαίους μύθους και φτάνει έως τη σύγχρονη κυπριακή παράδοση, ο επισκέπτης καλείται να περιπλανηθεί σε τόπους πολιτιστικής μνήμης, λαϊκής τέχνης και φυσικής ομορφιάς, ακολουθώντας μονοπάτια που συνδέουν το άυλο με το υλικό πολιτιστικό απόθεμα.

Η πολιτιστική διαδρομή «ο Ακάμας των Ανθρώπων» αναδεικνύει τον ενεργό ρόλο των τοπικών κοινοτήτων στην προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής και φυσικής τους κληρονομιάς, ενσωματώνοντας βιωματικές εμπειρίες και συμμετοχικές πρακτικές. Ταυτόχρονα, προσφέρει ένα μοντέλο ήπιας τουριστικής ανάπτυξης που εναρμονίζεται με την τοπική ταυτότητα και την αειφόρο χρήση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων του τόπου αυτού.

Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε για τον σχεδιασμό της εν λόγω πολιτιστικής διαδρομής συνδέεται με τον σκοπό της Ημερίδας, καθώς προτείνει ένα ολοκληρωμένο μεθοδολογικό πλαίσιο που στόχο έχει την πολιτιστική ανάδειξη περιοχών όπως ο Αποκόρωνας Χανίων, αξιοποιώντας τοπικούς μύθους, μνημεία και παραδόσεις, υπό το πρίσμα της συμμετοχικής πολιτιστικής διαχείρισης και της διατήρησης της πολιτισμικής συνέχειας.

Δημήτρης Μιχελογιάννης,

Δικηγόρος, Ειδικός Σύμβουλος Περιφέρειας Κρήτης

«Το δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών Chania Trails στον Αποκόρωνα: μία προσπάθεια για βιώσιμη τοπική ανάπτυξη»

Περιφέρεια Κρήτης και Δήμος Αποκορώνου συνεργαστήκαμε τα τελευταία χρόνια για την δημιουργία του πρώτου στην Κρήτη ολοκληρωμένου δικτύου πεζοπορικών διαδρομών.

12 διαδρομές συνολικού μήκους περίπου 130 χιλιομέτρων οδηγούν τον επισκέπτη σε μία εμπειρία ανακάλυψης/εξερεύνησης μίας από τις πιο όμορφες περιοχές του νησιού. Διασυνδέουν το μοναδικό πολιτιστικό και φυσικό απόθεμα της επαρχίας Αποκορώνου ενώ ταυτόχρονα αποκαλύπτουν στον πεζοπόρο-επισκέπτη την πραγματικότητα της ζωής των κατοίκων που έχουν θέα τα Λευκά Όρη από τη μια μεριά και το κρητικό πέλαγος από την άλλη, ενώ βρίσκονται ανάμεσα στις πόλεις των Χανίων και του Ρεθύμνου.

Για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δικτύου των πεζοπορικών διαδρομών στον Αποκόρωνα πολύτιμη ήταν η συνεργασία με την Paths of Greece και την Staridas Geography, ενώ η εξαιρετικά σημαντική και συνεχής συντήρηση του έργου περνάει μέσα από την υποστήριξη της τοπικής Κοινσπε Πεμπτουσία.

Πλούσιος σε μνημεία, τοπία, ανθρωπογενή παραγωγική δραστηριότητα, άυλη κληρονομιά ο Αποκόρωνας υπήρξε για μας εν τέλει η αφετηρία για την δημιουργία του Δικτύου Πεζοπορικών Διαδρομών Χανίων- Chania Trails. Περισσότερες από 70 διαδρομές και 700 χιλιόμετρα σε όλη την Περιφερειακή Ενότητα Χανίων έρχονται να επανασυστήσουν τα Χανιά ως έναν ολοκληρωμένο πεζοπορικό προορισμό με σχεδόν ανεξάντλητους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους στην ακόμα αυθεντική τους ενδοχώρα.

Pietrangelo Pettenò,

Πρόεδρος του Κέντρου Μελετών MedFort - Ιταλία, Marco Polo Project

«Venetian Buildings in Rural Areas: a contribution to the development of Cultural Routes in the rural areas of Apokoronas at the European level»

With the project carried out with the contribution of the Veneto Region in 2024, a first census and cataloging of Venetian-origin buildings in rural areas (villas, mills, oil mills) in Apokoronas, Istria (Croatia and Slovenia) and Veneto was completed. Now a new project has been submitted to create a permanent exhibition in the Kalives mill with the aim of making these cultural assets better known. This would be the first node of a European thematic network of buildings in rural areas of the Venetian Republic. A first step towards proposing these cultural routes at the European level, for example by building a candidacy for a Cultural Route recognized by the Council of Europe.

Αμαλία Κωτσάκη, καθηγήτρια Πολυτεχνείου Κρήτης, Διευθύντρια Εργαστηρίου Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής, Πόλης και Πολιτισμού, επιστημονική υπεύθυνη ερευνητικού προγράμματος

«Πολιτιστική διαδρομή στον Αποκόρωνα. Σύγχρονες θεάσεις και αναγνώσεις. Τα μνημεία, η ιστοσελίδα, ο χάρτης»

Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Διερεύνηση δυνατοτήτων συγκρότησης πολιτιστικής διαδρομής στον Δήμο Αποκορώνου Χανίων μέσω της προστασίας, ανάδειξης αποκατάστασης και επανάχρησης σημαντικών μνημείων του» συγκροτήθηκε η πολιτιστική διαδρομή η οποία περιλαμβάνει 26 μνημεία όλων των εποχών στην περιοχή του Αποκόρωνα με σκοπό την ανάδειξη της διαχρονίας στην ιστορικότητα της περιοχής. Πρόκειται για τα παρακάτω μνημεία: Υστερομινωϊκός τάφος στο Στύλο, Μινωϊκός κεραμικός κλίβανος στο Στύλο, Ναός Παναγίας Ζερβιώτισσας, Ναός Αγίου Ιωάννη Θεολόγου στο Στύλο, Νερόμυλος «των Καλογέρων» στο Στύλο, Μινωϊκό μέγαρο στο Σαμωνά, Ναός Αγίου Νικολάου στα Κυριακοσέλλια, Οθωμανικό φρούριο στο Νιό Χωριό, Ενετοτουρκικό συγκρότημα στο Νιό Χωριό, Σχολείο του Μοντέρνου Κινήματος στο Βάμο, Νερόμυλος στις Καλύβες, Παλαιοχριστιανική βασιλική στην Αλμυρίδα, Λαογραφικό Μουσείο στο Γαβαλοχώρι, Ελαιотριβείο Ενετοκρατίας στο Γαβαλοχώρι, Πηγάδια της Ενετοκρατίας στο Παλαιώνι, Μονή Αγίου Γεωργίου στο Καρύδι, Μονή Παναγίας στο Καρύδι, Ελληνιστική γέφυρα «Ελληνική Καμάρα», Πύργος Αληδάκη στο Εμπρόσνερο, Ναός Αγίου Νικολάου στη Μάζα, Ναός Παναγίας στον Αλικάμπο, Μινωϊκός θολωτός τάφος στη Φυλακής, Ναός Αγίου Γεωργίου στον Κουρνά, Στρατηγείο Εθνικής Αντίστασης στην Ασή Γωνιά και Γαλαρία των Ναζί στο Κόκκινο Χωριό. Στην προσπάθεια συγκρότησης της πολιτιστικής διαδρομής στον Αποκόρωνα μέσα από 26 χαρακτηριστικά μνημεία της διαφόρων εποχών που αποτελούν το αντικείμενο του παρόντος ερευνητικού έργου επιχειρήθηκε

Α) ο συσχετισμός των μνημείων της υπό διερεύνηση Πολιτιστικής διαδρομής με ήδη υπάρχουσες πεζοπορικές διαδρομές

Β) η συγκρότηση επιμέρους θεματικών διαδρομών που αναδεικνύουν το πολιτιστικό τοπίο του Αποκόρωνα με τρόπο περισσότερο ευφάνταστο ώστε να κινούν το ενδιαφέρον το επισκεπτών μέσα από αφηγήματα στην τομή της υλικής και της άυλης παράδοσης.

Η συγκρότηση της πολιτιστικής διαδρομής είναι δυναμική και μπορεί στη συνέχεια να εμπλουτισθεί με άλλα μνημεία ή και συμπληρωματικό υλικό. Κάθε ένα από τα μνημεία τεκμηριώθηκε αρχαιολογικά και αρχιτεκτονικά και η όλη προσπάθεια οδήγησε στην δημιουργίας μια ιστοσελίδας με τίτλο «Πολιτιστική διαδρομή στον Αποκόρωνα» η οποία είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Δήμου Αποκορώνου και του Εργαστηρίου Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής, Πόλης και Πολιτισμού του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Μαρία Ανδριανάκη, ΜΑ, αρχαιολόγος, μέλος ερευνητικής ομάδας

«Θεματικές πολιτιστικές διαδρομές στον Αποκόρωνα και συγκρότηση ιστοσελίδας»

Η ιστοσελίδα περιλαμβάνει διαδραστικό χάρτη της περιοχής όπου σημειώνονται τα μνημεία τον οποίο συνέταξε ο χαρτογράφος Σπύρος Σταρίδας. Ο χάρτης έχει τη δυνατότητα να συνδεθεί και με άλλες διαδρομές στον Αποκόρωνα (πχ τα μονοπάτια), με διαδρομές ευρύτερα στον Νομό Χανίων αλλά και με ολόκληρη την Κρήτη. Κάθε μνημείο περιγράφεται ενώ συμπληρωματικό εικονογραφικό υλικό συμβάλλει στην καλύτερη κατανόησή του από τον επισκέπτη. Με τη χρήση μάλιστα QR που προβλέπεται στην ενημερωτική πινακίδα κάθε μνημείου θα μπορεί ο επισκέπτης να συνδεθεί με την ιστοσελίδα και τις περιγραφές των διαδρομών και των μνημείων σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αγγλικά.

Επιπλέον διαμορφώθηκαν πέντε προτάσεις διαδρομών. Οι διαδρομές βασίστηκαν στον χαρακτήρα των μνημείων σε συνδυασμό με την ταυτότητα της περιοχής. Επιπλέον έγινε προσπάθεια ανάδειξης ποιότητων των μνημείων της περιοχής, οι οποίες είναι παραγνωρισμένες ή μη επαρκώς προβεβλημένες. Έτσι προτάθηκαν οι εξής διαδρομές:

- Η διαδρομή του νερού • Η διαδρομή της «βιωσιμότητας»
- Η διαδρομή της αγροτικής ζωής • Η διαδρομή της ζωής και του θανάτου
- Η διαδρομή της βυζαντινής τέχνης

